

LXXXIII SEJM WALNY WARSZAWSKI 1579-1580

WSTĘP

Sejm ten zwołany został we wrześniu, sejmiki przedsejmowe odbyły się w październiku. Po wyprawie połockiej 1579 r., zakończonej sukcesem, powrócił król przez Wilno do Warszawy na obrady sejmowe¹. Trwały one od 23 listopada do 12 stycznia 1580 r. Nie jest nam znany marszałek tego sejmiku. Obrady były burzliwe z powodu intryg opozycji magnackiej, podsycanej głównie przez rodzinę Zborowskich. Zarzucano królowi m.in. iż nie dopełnił *pacta conventa*, iż nie na sejmie przyjął hołd Gottharda Kettlera z Kurlandii i Semigalii oraz że przypuszczał do indygenatu Węgrów. Z zarzutami tymi rozprawił się w pięknej mowie Jan Zamoyski².

Mimo tych trudności, podstawowy postulat królewski został przyjęty: sejm uchwalił uniwersał poborowy na wzór ubiegłorocznego. Nie jest też w pełni trafny pogląd, iż sejm ten nie uchwalił żadnych konstytucji; znalazły się bowiem pod koniec uniwersału poborowego przepisy o charakterze konstytucji sejmowych, zwalniające żołnierzy na czas kampanii wojennej od odpowiedzialności sądowej oraz dotyczące bezpieczeństwa kresów południowo-wschodnich. Zawiera też Metryka Koronna wiele innych aktów uchwalonych na sejmie³, w tym kilka nobilitacji⁴.

Spośród aktów prawnych tego sejmiku uwzględniamy w niniejszym wydawnictwie:

I. *Uniwersał poborowy roku Bożego 1580* (3 stycznia)⁵;

II. *Litterae universales in Maiorem Poloniam de libera navigatione in fluvio Warta alisque* (4 stycznia 1580 r.)⁶;

Litterae universales de quarta pro hac vice tantum impetrata propter belli necessitatem (12 stycznia 1580 r.)⁷.

¹ Tak W. Konopczyński, *Chronologia*, s. 142. Natomiast B. Włodarski (*Chronologia polska*, Warszawa 1957, s. 483) umieścił ten sejm omyłkowo w Krakowie.

² J. Szujski, *Dzieje Polski*, t. III, Kraków 1894, s. 78-79.

³ Por. A. Pawiński: *Akta Metryki Koronnej co ważniejsze z czasów Stefana Batorego 1576-1586. Źródła Dziejowe*, t. XI, Warszawa 1882, s. 77-116.

⁴ Były to nobilitacje: Walentego Krzepickiego, pisarza skarbu królewskiego, Mikołaja Łączyńskiego, również pisarza skarbu królewskiego, Krzysztofa Tretki czyli Treckiego, prefekta zboru kalwińskiego w Krakowie, Jana i Andrzeja Greczów, mieszczan toruńskich (ibidem, 87-91, 93-98, 113-115).

⁵ Przedruk z VL, t. II, s. 994-1011.

⁶ MK, t. 123, k. 114; tekst ten wydrukował A. Pawiński, op.cit., s. 99-100, i za tym wydaniem tu go zamieszczamy.

⁷ MK, t. 125, k. 158; tekst ten wydrukował również A. Pawiński, op.cit., s. 112-113, i za tym wydaniem tu go zamieszczamy.